

Welkom in Stockholm

AANKOMST IN STOCKHOLM	3
WAT U NIET MAG MISSEN	4
HOOGTEPUNTEN VAN MICHELIN	6
STOCKHOLM IN 3 DAGEN	8

AANKOMST IN STOCKHOLM

Vanuit Arlanda (ARN)

45 km ten noorden van Stockholm.
☎ 109 10 00 - www.swedavia.se/arlanda

TREIN

Arlanda Express – De snelste manier. 18 min. tot het Centraal Station. 595 SEK HT. Tickets te koop bij de verkoopautomaten (betalen met bankpas mogelijk). ☎ 0771 720 200 - www.arlandaexpress.com

BUS

Flygbussarna – De goedkoopste manier. 45 min. tot het Centraal Station. Verschillende haltes. 215 SEK HT. Verkoopautomaat en loket bij de uitgang van de terminal. ☎ 0771 51 52 52 - www.flygbussarna.se

TAXI

Niet alle taxi's hanteren vaste prijzen. (👁 blz. 19) Geef de voorkeur aan taxi's die dat wel doen (500-675 SEK en 30 min. reistijd tot het centrum. U bent niet verplicht de eerste taxi in de rij te nemen, neem de taxi die u een prijs aanbiedt die u bevalt. Geef de voorkeur aan Taxi Stockholm, Taxi Kurir of Sverige Taxi.

Vanaf Bromma (BMA)

10 km ten westen van Stockholm. ☎ 109 40 00 - www.swedavia.se/bromma

BUS

Flygbussarna – 20 min. tot het Centraal Station. 198 SEK HT. Verkoopautomaat en loket bij de uitgang van de terminal.

TAXI

U bent niet verplicht de eerste taxi in de rij te nemen. Vraag hoeveel de rit naar het centrum (15 min.) zal kosten, dat zou maximaal 250 SEK mogen zijn.

Vanaf Skvasta (NYO)

105 km ten zuidwesten van Stockholm. Luchthaven waar Ryanair landt.
☎ 0155 28 04 00 - www.skavsta.se

BUS

Flygbussarna – 1 1/3 uur tot het Centraal Station. 438 SEK HT. Rechts bij het verlaten van de luchthaven. Automaat in de luchthaven.

Vanaf Västerås (VST)

100 km ten noordwesten van Stockholm. Luchthaven voor de lowcostmaatschappijen. ☎ 021 80 56 00 - www.vst.nu

BUS

Flygbussarna – 1 1/4 uur tot het Centraal Station. 318 SEK HT. Bij het verlaten van de terminal.

OPENBAAR VERVOER

*Het ticket **SL Access 24 uur/72 uur (165/330 SEK)** is ideaal voor een weekend. Het is geldig in alle metro's, trams, bussen (behalve naar de luchthavens) en treinen (ook naar de luchthavens, tegen een meerprijs). Inlichtingen: www.sl.se.
👁 'Openbaar vervoer', blz. 15.*

WAT U NIET MAG MISSEN

Onze favoriete 'mooiste plekjes'

1

Gamla Stan★★★
Vouwkaart C-D5 - blz. 28

2

Openluchtmuseum Skansen★★★
Vouwkaart F4-5 - blz. 68

3

De archipel★★★ van Stockholm
Kaart omgeving van Stockholm -
 blz. 84

4

Vasamuseum★★★
Vouwkaart E4 - blz. 66

5

Scandinavisch Museum★★
 Vouwkaart E4 - blz. 70

6

Koninklijk Paleis★★
 Vouwkaart D4-5 - blz. 36

7

Strandvägen★★
 Vouwkaart D-F4 - blz. 61

8

SoFo
 Vouwkaart D-E7 - blz. 79

HOOGTEPUNTEN VAN MICHELIN

♥ **De belangrijkste Vikingschat ter wereld bewonderen.** Deze wordt bewaard in de Gouden Zaal van het Oudheidkundig Museum, waar u teruggevoerd wordt naar de tijd van deze onverschrokken krijgers, waarvan groot en klein nog durft te dromen. 📍 blz. 61.

♥ **Meer te weten komen over Zweeds design.** In het Nationaal Museum en het Scandinavisch Museum, ter aanvulling kunt u ook een bezoek brengen aan de meubel- en accessoirewinkels van Norrmalm en Östermalm. Ontdek hoe design deel uitmaakt van het dagelijkse leven. 📍 blz. 47, 70, 109 en 132.

♥ **Detoxen in de sauna.** Dit gebruik is zo ingeburgerd dat u in bijna alle hotels en openbare zwembaden een sauna vindt. Ideaal om de geheimen van het Zweedse welzijn te ontdekken! 📍 blz. 117.

♥ **Inschepen voor een mini-boottocht voor de prijs van een metroticket.** Na een korte boottocht uit het centrum bereikt u de oevers van Djurgården, het groene eiland waar het aangenaam picknicken is bij mooi weer voor u een van de vele musea bezichtigt. 📍 blz. 66.

♥ **Genieten van een hippe maaltijd in Södermalm.** In deze trendy wijk is de sfeer op zijn best rond de Nytorget, met zijn vele bars en restaurants. Midden op het plein ligt een park met speeltoestellen voor de allerkleinsten. Gezelligheid troef! 📍 blz. 79 en 102.

♥ **In Tantolunden van het Zweedse platteland proeven.** Het park ligt op een heuvel en is bezaaid met rode houten huisjes en oude volkstuintjes: vroeger verbouwde men hier extra eten, nu komen stedelingen hier ontstressen! In de lente is het park ronduit betoverend. 📍 blz. 80.

♥ **Het gemoderniseerde Museum voor Schone Kunsten ontdekken.** Een nieuwe museografie, didactischer en beter toegankelijk, het Nationaal

6

© M.-J. Noren/Indage fotostock

Picknicken bij het Koninklijk Paleis

SoFo, de nieuwe hippe wijk in Stockholm

museum voor Schone Kunsten focust op vrouwelijke kunstenaars. Het restaurant werkt met lokale producten van uitstekende kwaliteit.

📍 blz. 51.

♥ **Skiën in de winter.** Stockholm telt een tiental pistes, zowel voor langlaufen als voor alpineskiën. Hammarbybacken is bereikbaar met de bus en heeft vijf pistes voor alpineskiën, een snowboardpark, een skischool, een materiaalverhuur en een café. 📍 blz. 18.

♥ **In de zomer een frisse duik nemen.** De kwaliteit van het water in het

Mälarmeer en de Oostzee zorgt ervoor dat u (bijna) overal in Stockholm kunt zwemmen, vooral in de archipel.

📍 blz. 84.

♥ **Deelnemen aan de heilige 'fika'.** De hele Zweedse levensstijl ligt vervat in deze traditionele koffiepauze. Trek naar een van de tearooms in de oude stad en geniet bij voorkeur van een warme chocolademelk met een kaneelbroodje, weggedoken in een dekentje, dat in de winter ter beschikking wordt gesteld. 📍 blz. 105 en 139.

STOCKHOLM IN 3 DAGEN

De eerste dag

► Ochtend

Ontdek Stockholm al kuierend door de steegjes van het hart van de stad, de oude wijk **Gamla Stan**★★★ (blz. 28). Voorzie minstens twee uur voor het bezoek aan het **Koninklijk Paleis**★★ (blz. 36), het grootste kasteel van Europa dat nog in gebruik is en niet minder dan 608 vertrekken telt!

► 's Middags

Gamla Stan is een trekpleister voor lekerbekken. Een ouderwetse taverne of een hip Scandinavisch, gastronomisch restaurant? Aan u de keuze (blz. 98)!

► Na de middag

Ga naar **Kungsholmen** (blz. 44) en bezichtig er het **stadhuis**★★, een van de emblemen van de stad (prachtig uitzicht op de stad vanaf de toren).

Of geeft u liever de voorkeur aan het eiland **Skeppsholmen** (blz. 56) en zijn opmerkelijke **Museum voor Moderne Kunst**★★ (blz. 59)? Trek vervolgens naar de chique wijk **Östermalm** (blz. 61), waar u onder meer het **Oudheidkundig Museum**★★ vindt.

► Avond

Blijf in Östermalm en geniet er van het bruisende nachtleven, vooral rond het plein **Stureplan** (blz. 115), vermaard om zijn restaurants, cocktailbars en nachtclubs, het ontmoetingspunt voor gegoede jongeren.

De tweede dag

► Ochtend

Neem de ferry naar het tuineiland **Djurgården**★★ (blz. 66), met een ruime keuze aan parken

EEN MUSEUMSTAD

*Meer dan 80 musea! Dit is een van de verrassingen die de Zweedse hoofdstad in petto heeft. Niet te missen zijn: het **Vasamuseum**★★★ (blz. 66), het openluchtmuseum van **Skansen**★★★ (blz. 68), het **Scandinavisch Museum**★★ (blz. 70), het **Nationaal Museum**★★ (blz. 37), het **Middeleeuws Museum**★★ (blz. 40) en het **Oudheidkundig Museum**★★ (blz. 61)... Met kinderen moet u zeker het **Technisch Museum**★ (blz. 64) of het **Museum voor Podiumkunsten**★ (blz. 62) bezoeken. De meeste musea zijn bijzonder didactisch en interactief. Andere interessante musea: de geschiedenis van de aquavit in het **Alcoholmuseum**★ (blz. 71), hedendaagse fotografie in **Fotografiska**★ (blz. 77) en ook **ABBA The Museum**★★ (blz. 71)! 😊 Het ministerie van Cultuur is zich bewust van die museumrijkdom en wil zoveel mogelijk mensen de mogelijkheid bieden ze te bezichtigen. Daarom heeft het in Stockholm een vijftiental openbare musea gratis toegankelijk gemaakt (blz. 112).*

en musea. Niet te missen zijn het **Vasamuseum★★★** (blz. 66) en/of het openluchtmuseum van **Skansen★★★** (blz. 68), trek voor elk bezoek sowieso minstens 2 uur uit. Reist u met kinderen, dan is het pretpark **Gröna Lund** (blz. 71), een van de drukstbezochte van Zweden, beslist de moeite waard.

► 's Middags

In Stockholm zijn de **museumrestaurants** vaak van uitstekende kwaliteit, vooral dat van het **Alcoholmuseum** (Spritmuseum Restaurang, blz. 102) en het biologische museumrestaurant van **Junibacken** (mooi uitzicht op het meer, blz. 68).

► Na de middag

Neem de metro of de boot naar **Slussen** voor een lange wandeling op het eiland **Södermalm★★** (blz. 74). De kleurrijke, houten huizen van de vroegere arbeiderswijk vormen een van de grootste troeven van Stockholm.

► Avond

In **Nytorget** of **SoFo** (blz. 79) vindt u de hipste restaurants en bars. In de steegjes in de buurt bereikt het nachtleven zijn hoogtepunt. Bij mooi weer kunt u kiezen voor een romantische wandeling langs de **Fjällgatan** (blz. 78), met een prachtig uitzicht op de stad.

De derde dag

► Ochtend

Houd deze dag vrij om de **archipel van Stockholm★★★** (blz. 84) te verkennen, een natuurlijk pareltje tussen het Mälarmeer en de Oostzee. De eerste eilanden liggen op dertig minuten varen van het centrum.

► 's Middags

Picknick aan de rand van het water of

© Holger Mette/Stock

Sergels Torg in de schemering

proef van een haringgerecht in een van de restaurants op de eilanden.

► Na de middag

In de zomer kunt u genieten van een zwempartij in een van de baaien, met op de achtergrond bossen en houten huisjes. Bind in de winter de schaatsen onder, wandel door de sneeuw of geniet van een sauna.

► Avond

Keer terug naar de wijk **Gamla Stan★★★** en neem plaats in een van de hippe restaurants (blz. 98). Een avondwandeling door de steegjes vormt een perfecte afsluiter van uw weekendje Stockholm. Tenzij u nog een laatste hoogtepunt wilt beleven in de Icebar in Normalm (blz. 105, *reserv. verplicht*). Genieten van een cocktail in een decor van ijs bij - 5 °C, gehuld in een pooloutfit? Een kiekje om te bewaren!

PRAKTISCHE INFO

Ambassades

België – Kungsbroplan 2 - ☎ 08-53 48 02 00 - ma.-do. 9.30-12.30 u en 14.00-16.00 u (vr. tot 15.00 u) - www.sweden.diplomatie.belgium.be/nl

Nederland – Götgatan 16A - enkel na afspraak - ☎ 08-55 69 33 00 - www.netherlandsandyou.nl/your-country-and-the-netherlands/sweden

Elektriciteit

De gebruikte netspanning is 220 volt, zoals overal in continentaal Europa.

Feestdagen

De avond voor feestdagen sluiten musea, cafés, restaurants en winkels vroeger dan gewoonlijk.

1 januari: Nieuwjaar

6 januari: Driekoningen

Goede Vrijdag

Pasen (zondag en maandag)

1 mei: Dag van de Arbeid

Hemelvaart

Pinksteren

6 juni: Nationale feestdag en Dag van de Zweedse vlag

Midzomerdag, Feest van de H. Johannes (valt op een zaterdag in de periode van 20 tot 26 juni)

Zaterdag van Allerheiligen (tussen 31 oktober en 6 november)

25 en 26 december: Kerstmis

Fietsen

City Bikes is na commerciële onenigheid in 2019 opgedoekt. Sinds de lente van 2023 bestaat er een nieuw deelfietsprogramma, **Stockholm eBikes** (stockholmebikes.se).

VERHUUR

Gamla Stans Cykel – Lilla Nygatan 10 - ☎ 08-411 16 70 - www.gamlastanscykel.se.

Cykelstallet – Scheelegatan 15 - ☎ 08-651 00 66 - www.cykelstallet.se.

Rent-a-bike – Strandvägen, Kajplats 18 - ☎ 08-660 79 59 - www.rentabike.se.

Fooien

In restaurants is een fooi van 5 tot 10 % gebruikelijk. Bij restaurant- of taxirekeningen kunnen in het algemeen op de twee daartoe voorziene lijnen onder het rekeningbedrag de fooi en

NOODNUMMERS

Europees noodnummer: ☎ 112

Politie: ☎ 114 14

Dokters met wachtdienst: ☎ 112

Tandarts: ☎ 08-412 00 750

Verloren voorwerpen: ☎ 08-600 10 00 - Klara Östra kyrkogata 6

Verlies bankpas:

– Belgische reizigers, alle kaarten:
☎ 0032 (0)78 170 170

– Nederlandse reizigers: alle creditcards:

☎ 0031 (0)88 3855 372

(Bankpassen Meldcentrale)

het nieuwe totaalbedrag ingevuld worden. Wie geen fooi wenst te geven, haalt de lege ruimte onder het rekeningbedrag gewoon door en neemt het totaalbedrag over.

Gratis

Stockholm is geen goedkope stad. Om cultuur zo toegankelijk mogelijk te maken zijn verschillende musea gratis: het Middeleeuws Museum, het Nationaal Museum, het Stadsmuseum, het Museum voor Moderne Kunst, het Centrum voor Architectuur en Design, het Historisch Museum, het Hallwyl Museum, het Oudheidkundig Museum, het Scheepvaartmuseum en het Etnografisch Museum. Ook sommige bezoeken zijn gratis, zoals dat aan het parlement en de 'Art Walks' (een gids die uitleg geeft bij de kunst in diverse metrostations, p. 16).

Heffingen

Zweden heeft naast Denemarken het hoogste belastingniveau ter wereld. De btw bedraagt meestal 25 %. Op levensmiddelen, hotelovernachtingen of kunstwerken die direct bij kunstenaars worden verworven, wordt 12 % btw berekend, bij personenvervoer (trein, vliegtuig, taxi, bus), boeken en kranten of toegangskaartjes voor sport- of culturevenementen bedraagt de btw 6 %. Omdat Zweden tot de Europese Unie behoort, kunnen inwoners van de EU er niet taxfree inkopen. Wie niet in een EU-land woont, kan bij aankopen van meer dan 200 SEK in winkels aangesloten bij **Global Blue** (www.globalblue.com) en op de luchthavens 12,5 tot 17,5 % terugvorderen.

Mensen met een handicap

Zweden besteedt heel veel aandacht aan de integratie van mensen met een beperking. De stad Stockholm ontwikkelde een programma, 'Stockholm, the city for everyone' (online beschikbaar, in het Engels), met als doel de toegankelijkheid van de stad uit te breiden en dit tegen 2030.

Inmiddels werden reeds heel wat werken uitgevoerd, vooral wat de wegen, de toegankelijkheid van culturele gebouwen en sportfaciliteiten en het openbaar vervoer (ook de ferry's die de archipel doorkruisen) betreft. Privégebouwen beschikken meestal over een aangepaste ingang en toiletten.

Meer informatie over de toegankelijkheid voor personen met een handicap vindt u op www.visitsweden.org en op accessstrip.org.

Openbaar vervoer

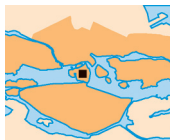
 'Aankomst in Stockholm', blz. 3.

 Kaart van de metro aan de binnenzijde van de omslag.

Het net telt metrolijnen (*tunnelbanan*), tramlijnen (*tvärbanan*), forenzentreinen (*pendeltåg*), bussen (*buss*) en enkele boten. **SL**, de maatschappij die het openbaar vervoer van Stockholm beheert, biedt bezoekers diverse interessante mogelijkheden, zoals kortingen voor reizigers jonger dan 20 of ouder dan 65 jaar. Het kaartje **SL Access** kost 20 SEK en is nodig om uw ticket te kunnen opladen. 24 uur: 165 SEK, kinderen: 110 SEK; 72 uur: 330 SEK, kinderen: 220 SEK, 7 d. 430 SEK, kinderen 290 SEK. Met een bankkaart kunt u losse kaartjes kopen (39 SEK, 75 min. geldig).

GAMLA STAN ★★★

(Oude Stad)

Stockholm is gebouwd op veertien eilanden en dit is waar het allemaal begon: het geografische hart van de stad, Gamla Stan, is tegelijk ook het historische hart. Waar nu het Koninklijk Paleis staat, schurkten zich in de 13de eeuw een paar houten huizen tegen een walmuur aan, een defensieve voorpost die aanvallen op het meer Mälaren moest ontmoedigen. De kleine stad groeide dankzij haar banden met de machtige Hanze, tot ze haar huidige vorm kreeg, een wirwar van straatjes en pleintjes met grote klinkers, omzoomd door barokke herenhuizen en renaissancekerken, en rond het Koninklijk Paleis, een van de grootste kastelen van Europa, elegante gebouwen in warme kleuren. Kortom, dit is de ideale plek om uw verkenningstocht door de stad te beginnen.

► **Bereikbaarheid:** 🚶 Gamla Stan. Ook bussen 2 en 3 rijden respectievelijk naar het oosten en het westen van de Oude Stad. In het zuiden worden Gamla Stan en Södermalm door een nieuwe brug (Slussbron, ook wel Guldbron genoemd) met elkaar verbonden.

Detailkaart van de wijk blz. 30. Uitneembare vouwkaart C-D/4-5.

► **Aanraders:** De Grote Markt (Stortorget) en Västerlånggatan zijn erg levendig. Verken beslist ook de rustigere straatjes in het oosten, achter het kasteel.

📍 'De beste adressen', blz. 98, 104, 108, 114 en 118.

Hoe het begon

De eerste stadswal (1250), een eenvoudige stenen muur waaraan de oude stadskern zijn typische hartvorm ontleent, stond binnen de perimeter tussen de huidige **Österlånggatan** en **Västerlånggatan**. Later werd de Hanze de motor van de groei: heel wat namen herinneren aan de Duitse handelaren die zich in die tijd in de stad vestigden. De belangrijkste uitgevoerde grondstoffen waren koper en ijzer, die werden gewogen op de **Järntorget** ('ijzermarkt') en uitgevoerd vanaf **Skeppsbron**.

De doolhof van straatjes is sinds de middeleeuwen nauwelijks veranderd, maar de houten huizen zijn wel verschillende keren door brand verwoest. De huidige gebouwen dateren uit de 17de-19de eeuw. In de loop van de eeuwen groeide Gamla Stan en nu bestaat het uit het **Koninklijk Paleis** (📍 blz. 36), **Riddarholmen** (📍 blz. 42) met zijn gerechtsgebouwen, **Helgeandsholmen** (📍 blz. 40), bijna volledig in beslag genomen door het parlement, en **Strömsborg**, een piepklein eiland dat tot in de 18de eeuw onbewoond was.

Een voetgangersstraat in Gamla Stan © P. Sanali/Sime/Photononstop

30

UIT ETEN

Aifur Krog and Bar	24
Den Gyldene Freden	28
Bistro & Grill Ruby	56
Djuret	72
Bröd & Salt	83

IETS DRINKEN

Grillska Huset	1
Sundbergs Konditori	2
Chokladkoppen	19

UITGAAN

Stampen	1
Pharmarium	13
Tweed	14

WINKELN

Gamla Stans Polkagriskokeri	1
Handfaste	3

OVERNACHTEN

Mälardrottningen Hotell	11
Victory	16

Stortorget ★

(Grote Markt)

Vouwkaart D5

Het hart van de oude binnenstad. Kenmerkend voor het plein zijn de mooie 17de- en 18de-eeuwse gevels.

Tijdens de **kerstmarkt** is het hier over de koppen lopen en komt de sfeer van de middeleeuwen tot leven. Toen was dit een luidruchtige handelsplaats, waar goederen aankwamen en vertrokken, een overslagplaats tussen de Oostzee en het Mälarmeer. Ook

terechtstellingen werden uitgevoerd op de markt, in 1520 was dit het toneel voor een van de belangrijkste gebeurtenissen in de geschiedenis van Zweden, het **bloedbad van Stockholm** (📍 kadertekst blz. 31).

Storkyrkan ★★

(Kathedraal)

Vouwkaart D5 – Toegang via Trångsund - ☎ 08-723 30 16 - svenskakyrkan.se/stockholmsdomkyrkoforesamling - juni-aug.: 9.00-18.00 u; april-mei en sept.: 09.00-17.00 u; de rest van het jaar 10.00-18.00 u - 80 SEK (-18 jaar gratis).

😊 In juli-aug. rondleidingen in de **toren van de kathedraal** (inlichtingen bij het Toeristenbureau).

De kathedraal van Stockholm of '**grote kerk**', waar koninklijke huwelijken en kroningsplechtigheden worden voltrokken. Ze werd gebouwd rond 1279 en ingehuldigd in 1306. Om het gebouw met het nabije Koninklijk Paleis in harmonie te brengen, werd de buitenzijde in de jaren 1740 verfraaid met een barokgevel en een lantaarntoren. Het interieur is het product van diverse

uitbreidingen in de 14de en de 15de eeuw. De indrukwekkende laatgotische kerk met massieve rode baksteenzuilen bekroond door een hoog stergewelf, bekoort met een weelderig barokmeubilair.

Het meest in het oog springende kunstwerk is de 15de-eeuwse beeldengroep van de **H. Joris die de draak velt★★★**, het verwijst naar de zege van de Zweden op de Denen (de draak) bij de slag van Brunkeberg in 1471. Dit houten beeld van **Bernt Notke**, een meester uit Lübeck die van 1483 tot 1498 in Stockholm werkte, wordt beschouwd als een van de grootste meesterwerken van de middeleeuwse houtsnijkunst in Noord-Europa. De halsketting van de draak werd vervaardigd uit het gewei van een eland; naast de H. Joris (Sten Sture) prijkt een prinses (Stockholm) op een sokkel in de vorm van een kasteel met pinakels. Het beeld werd besteld door de held zelf, regent **Sten Sture de Oude**.

De **preekstoel** (van rond 1700) en een deel van de noordelijke **tribune** (1686) met vergulde versieringen zijn het werk van de beroemde meester Burchardt Precht, een Duitse immigrant, die ook

HET BLOEDBAD VAN STOCKHOLM

*Bij de dood van de Zweedse regent Sten Sture de Jonge op 5 februari 1520 probeerde zijn weduwe Christine tevergeefs het hoofd te bieden aan koning Christiaan II van Denemarken, die Zweden was binnengevallen. Hij nam Stockholm in en werd op 3 november gekroond. Om zijn gezag te vestigen liet hij in de week na zijn troonsbestijging tientallen aanhangers van de regent als kettters op het marktplein onthoofden of verdrinken. Onder de slachtoffers ook **Erik Wasa**, vader van de latere koning Gustaaf I. Dit bloedbad was het begin van een nieuwe Zweedse opstand, onder leiding van Gustaaf, die aan het hoofd stond van een coalitie tegen de Denen. Hij heroverde de troon in juni 1523.*

verantwoordelijk was voor de **koninklijke bank**, vervaardigd naar een ontwerp van Tessin de Jongere (C blz. 36). Achter de koninklijke bank staat (aan de zuidkant) een grappig **monument** (1933) van de hand van **Carl Milles** (C blz. 92 en 130) ter nagedachtenis aan de drie generaties van het architectengeslacht Tessin. Het schitterende **altaar**, van zilver, ebbenhout en ivoor, dateert van rond 1640. Een interessant schilderij siert de zuidmuur, vlak bij de ingang: **Parhelion** (1535) toont Stockholm onder een halo (in het Medeltidsmuseum hangt een kopie).

Slottsbacken

(Kasteelheuvel)

Vouwkart D5

De steil naar het water aflopende 'kasteelheuvel' biedt mooie uitzichten op de indrukwekkende musea aan de overkant van het water. Tessin de Jongere, de koninklijke architect, ontwierp voor zichzelf het mooie **Tessinska Palatset**. Het staat precies tegenover het Koninklijk Paleis. Het was de bedoeling dat dit paleis samen met andere gebouwen de omgeving van het paleis luister zou bijzetten, maar het project werd gekelderd door de eindeloze oorlogen van Karel XII. Nu is het Tessinpaleis de ambtswoning van de gouverneurs van de provincie Stockholm. Aan het water staat het beroemde door Sergel gemaakte **standbeeld van Gustaaf III**.

Skeppsbron

Vouwkart D4

Eeuwenlang was Skeppsbron het eerste wat reizigers die in de stad aankwamen, zagen. Nu is de kade een van de drukste verkeersaders tussen de wijken in het

noorden en het zuiden van Stockholm. Statige panden langs het water herinneren aan de 17de en de 18de eeuw, toen Skeppsbron bestond uit een reeks handelshuizen van rijke kooplui, de zogenaamde 'aristocraten van Skeppsbron'.

Köpmangatan

(Koopmansstraat)

Vouwkart D5

Deze 'koopmansstraat', met zijn vele antiekzaken, designwinkels en winkeltjes van handelaars in curiosa, is de oudste officieel vermelde straat (1323) van de stad. Ze vormde indertijd de hoofdverbinding tussen de vismarkt (in het oosten), waar de boten hun vangst aan land brachten, en Stortorget, de grote markt, het toenmalige handelscentrum van de oude binnenstad.

Nobelmuseum

Vouwkart D5 – Stortorget 2 - ☎ 08-534 818 00 - nobelprizemuseum.se - di-zo.: 11.00-17.00 u, vr. tot 21.00 u - 130 SEK (-18 jaar gratis). Het imago van de academie die de prestigieuze Nobelprijzen uitreikt, kreeg een flinke deuk door het grote schandaal dat ertoe leidde dat verschillende leden ontslag moesten nemen, maar de academie blijft een Zweeds icoon. Maar hoe lang nog? Die vraag brandt op ieders lippen, maar dit museum, bedoeld als een eerbetoon aan de academie, rept er (vooralsnog) met geen woord over.

Het museum huist in het voormalige **Beursgebouw** (Börsen), een monumentaal gebouw in late-rococostijl (1776). De portretten van de laureaten hangen hier tentoon en u leert er dat

Stortorget was in 1520 het toneel van het bloedbad van Stockholm.

enkel de Nobelprijs voor fysica, chemie, geneeskunde en literatuur in Zweden uitgereikt worden. Die voor de vrede wordt in Noorwegen toegekend, terwijl die voor economie een 'valse Nobelprijs' is, want hij wordt uitgereikt door de Bank van Zweden 'ter herinnering aan Alfred Nobel'.

Hier wordt traditiegetrouw in oktober de naam van de **Nobelprijswinnaar voor Literatuur** bekendgemaakt.

Brända tomten

Vouwkaart D5

'Brända tomten' betekent 'verbrande plek', een verwijzing naar de brand die het huizenblok vewoestte. Dit beeldige driehoekige pleintje is de geknipte plek voor een pauze.

Köpmantorget

(Koopmansplein)

Vouwkaart D5

De oostpoort van de oude binnenstad werd in 1685 gesloopt. Centraal op het plein staat een bronzen kopie (1912) van het monument van de H. Joris die de draak velt. Het origineel bevindt zich in de kathedraal.

Österlånggatan ★

(Oostelijke Lange Straat)

Vouwkaart D5

De net buiten de vroegere omwalling gelegen straten Österlånggatan en Västerlånggatan omljnden de oorspronkelijk hartvormige oude binnenstad. De Österlånggatan was met de

UIT ETEN

Bijna alle restaurants serveren goedkope lunchmenu's (C 'Uit eten', blz. 19). Ook in sommige cafés kunt u erg betaalbaar eten (C 'lets drinken', blz. 104). Wijn is duur, bier is aanzienlijk minder duur, en dat is niet onlogisch. C 'Scandinavische lekkernijen' blz. 140. C Onderstaande adressen vindt u terug op de uitneembare vouwkaart aan de binnenzijde van het omslag; zoek het overeenkomstige nummer (bv. 1). De aanwijzingen in het rood verwijzen eveneens naar deze kaart. Sommige adressen staan ook aangegeven op de detailkaart van de wijk.

98

Gamla Stan

Detailkaart van de wijk blz. 30

De hoofdstedelingen lieten de wijk lange tijd links lieten liggen vanwege de toeristische drukte, maar ze hebben de weg naar de oude stad teruggevonden, want dat is tegenwoordig het culinaire centrum van Stockholm.

MINDER DAN 150 SEK (€ 13)

83 **Bröd & Salt** – D5 – Järntorget 83 -

M Gamla Stan - ☎ 076-103 55 09 - brodsalt.se - ma.-vr. 8.00-10.00u, 10.30-18.00 u, za.-zo. 10.00-13.00 u, 13.30-18.00 u - minder dan 150 SEK.

Goed gelegen, vlak tegenover de veerboot naar Djurgården. Deze bakkerij annex thesalon bakt brood en gebakjes terwijl u erop staat te kijken – die heerlijke geur... – en biedt ook snacks en pizza's aan. Om ter plaatse op te eten of mee te nemen. Bij mooi weer een terras.

MEER DAN 300 SEK (€ 27)

56 **Bistro & Grill Ruby** – D5

Österlånggatan 14 - M Gamla Stan - ☎ 08-20 57 76 - ☎ 08-20 60 15 - www.grillruby.com - ma.-do. 11.30-24.00 u, vr. 11.30-1.00 u, za. 12.00-1.00 u, zo. 12.00-23.00 u - grill à la carte 500/865 SEK, bistro à la carte 457/785 SEK - 's avonds menu's: 395 SEK. Franse bistro met politiek-erotisch getinte fresco's van kunstenaar Erik Dietman. De gerechten zijn zowel Frans als Zweeds geïnspireerd. Klein terras in het geplaveide straatje.

24 **Aifur Krog and Bar** – D5 -

S Västerlånggatan 68 - M Gamla Stan - ☎ 08-20 10 55 - www.aifur.se - ma.-do. 17.00-23.00 u, vr.-za. 16.00-1.00 u, zo. gesl. - gerechten 225/365 SEK. Een 'authentieke' Vikingkroeg! Gewelfde plafonds, schapenvachten, houten bestek en grote, luidruchtige tafels: er wordt volop geproost met glazen mede en kruiken bier, een bar zingt traditionele liederen in een modern jasje. De keuken doet hetzelfde en serveert Vikinggerechten met een moderne twist.

28 **Den Gyldene Freden** – D5 -

Österlånggatan 51 - M Gamla Stan - ☎ 08-24 97 60 - www.gyldenefreden.se - wo.-do. 17.00-23.00 u, vr.-za. 17.00-1.00 u - gerechten 145/340 SEK. Een van de grote klassiekers van Stockholm, ondergebracht in een herberg uit het begin van de 18de eeuw met prachtige, gewelfde kelders. Zweedse keuken (C blz. 34).

♥ **72 Djuret – D5** - Lilla Nygatan 5 - **M** Gamla Stan - ☎ 08-506 400 84 - www.djuret.se - di.-za. 17.00-24.00 u - menu 595 SEK - reserv. verplicht. Uniek! Hier wordt het menu samengesteld rond een bepaald thema, rond één enkel dier (varken, gans enz.), altijd biologisch en in elke mogelijke vorm! Boven uw hoofd kijken de jacht-trofeën toe. Voor wie geen vlees eet, is er het volledige vegetarische menu Djuret Green.

Kungsholmen

Detailkaart van de wijk blz. 52-53

**TUSSEN 150 EN 300 SEK
(€ 13/27)**

78 La Petite France – A4 - John Ericssonsgatan 6 - **M** Rådhuset - ☎ 08-618 28 00 - www.petitefrance.se - di.-vr. 7.00-19.00 u (ma. 18.00 u), za.-zo. en feestd. 7.00-17.00 u - *gerechten* 135/195 SEK. Voor een ontbijt of een brunch in een vaak drukbezet adres. U kunt uw aankopen ook meenemen en een plaatsje zoeken aan het water wat verderop. 's Avonds wordt de plek omgevormd tot een kleine bistro.

MEER DAN 300 SEK (€ 27)

79 Stadshuskällaren – B4 - Hantverkargatan 1 - **M** Rådhuset - ☎ 08-586 218 30 - www.stadshuskallarensthlm.se - ma.-vr. 11.30-14.00 u - *gerechten* 265/348 SEK. Als u dit toeristische restaurant aanbevolen krijgt, dan is het voor het Nobelmenu (2200 SEK/pers.), een kopie van het menu dat na de prijsuitreiking op 10 december traditiegetrouw in de Blauwe Zaal van het stadhuis wordt geserveerd.

Normalm

Detailkaart van de wijk blz. 52-53

MINDER DAN 150 SEK (€ 13)

♥ **40 Hötorgshallen – C3** - **M** Hötorget - ☎ 072- 333 35 65 - www.hotorgshallen.se - ma.-do. 10.00-18.00 u, vr. 10.00-19.00 u, za. 10.00-16.00 u - zo. en feestd. *gesl.* Markthal met talloze restaurants, kraampjes en specialiteitenwinkels. Een feest voor de zintuigen en niet duur.

75 Vete-Katten – C3 -

Kungsgatan 55 - **M** Höterget - ☎ 08-20 84 05 - www.vetekatten.se - ma.-vr. 7.30-20.00 u, za.-zo. en feestd. 9.30-19.00 u - *lunchmenu's* 126/147 SEK. Deze zaak bestaat al meer dan 80 jaar en is bekend om haar *semlor* op Vastenavond (brioches met slagroom). Een bakkerij annex tearoom en restaurant waar u terecht kunt voor een snelle hap. Om mee te nemen of ter plaatse te verorberen op het binnenplaatsje.

**TUSSEN 150 EN 300 SEK
(€ 13/27)**

47 Restaurang Nationalmuseum – D4 - Södra Blasieholmshamnen 2 - **M** Kungsträdgården - ☎ 08-480 018 10 - www.nationalmuseum.se - di.-zo. 11.00-17.00 u - *dagschotel* 140 SEK, *à la carte* 300 SEK. Dit museumrestaurant is een aangename verrassing. Het werkt met Zweedse producten (jakobsschelpen uit Skåne met gemarineerde biet, vispannetje met venkel, in huis gerookte zalm enz.). Niet duur en in een fraai interieur: een mooie zaal met een gewelfd plafond en een geslaagde combinatie van hout en koper.

ANGSTAANJAGENDE VIKINGS

De expedities

Eeuwenlang doen de Vikings heel Europa sidderen en beven. Hun brutale, bloedige overvallen vervullen de West-Europese kustbewoners en de Slaven van de uitgestrekte vlakten in Rusland met afgrijzen. Maar naast die 'barbaarse' reputatie, waar de Vikings nooit meer los van komen, blijken deze ongeëvenaarde zeelui ook grote bouwers, in Normandië en Engeland, later in Sicilië. Veel oostelijke stichten ze zelfs Kiev, de stad die later de basis van het tsaristische rijk wordt.

In de **Vikingtijd**, de periode van 800 tot 1050, doet Scandinavië zijn intrede in de geschiedenis.

Het oorlogszuchtige temperament van de Vikings verklaart de systematische bloedige overvallen echter maar ten dele. Ook economische en demografische drijfveren spelen een grote rol. In het begin van de 9de eeuw kent Scandinavië een explosieve bevolkingsaanwas en die kan niet worden gecompenseerd door het landbouwareaal uit te breiden, want daarvoor is het land te ruig. Bovendien bepaalde de **Vikingwet** dat de oudste zoon de enige erfgenaam is, de jongere kinderen blijft niets anders over dan weg te trekken en elders hun geluk te beproeven. De succesvolle strategie van verrassende, snelle overvallen steunt op de ontwikkeling van een onoverwinnelijk type oorlogsschip, het *langskip*, een

langschip, een schip met een geringe diepgang (soms minder correct **drakar** genoemd, want dat slaat eigenlijk op de voorsteven van zo'n schip, de *drekki*).

Maatschappij en religie

De Vikings zijn ook boeren en vaardige handwerkslui, begaafd in het bewerken van metaal. Ambachten uitoefenen en handel drijven zijn klassieke bestaansmiddelen in de Vikingcentra. Een van de belangrijkste steden is **Birka**, op het eiland Björkö in het Mälarmeer (bij Stockholm – **C** blz. 90). De maatschappij bestaat uit drie duidelijk gescheiden standen. De **adel** bestaat uit grootgrondbezitters, clanhoofden die een koning kiezen. De **vrijen**, meestal boeren, ontmoeten elkaar op volksvergaderingen, waar wetten worden toegepast en problemen worden besproken. Onderaan staan de **slaven**: wettelijk veroordeelden of bij overvallen gevangengenomen buitenlanders. De maatschappij van de Vikingen is **polytheïstisch**. Historici leggen vaak een link tussen de ondergang van de Vikingsamenleving en hun bekering tot het christendom, halfweg de 11de eeuw. Tezelfdertijd ontstaat er een koninklijk gezag dat alle Scandinavisch volkeren verenigt. Die passen zich almaar meer aan aan de rest van het christelijke Europa, tot de Vikingsamenleving volledig ophoudt te bestaan.

STEDENBOUW EN ARCHITECTUUR

Stockholm behoort tot een archipel en is gebouwd op **veertien eilanden**. In de loop der eeuwen werd land gewonnen op het **Mälarmeer**, dat daardoor een nogal rechtlijnige omtrek heeft.

De **oude stad (Gamla Stan)** was in de middeleeuwen een van de belangrijkste centra van Europa. Het is ook een van de best bewaarde, het dambordpatroon dat nu nog altijd bestaat, werd in 1640 ontworpen! De houten huizen zijn verwoest door branden en vervangen door hoge stenen huizen met puntgevels. Die architectuur vindt u ook terug in de andere steden van de **Hanze**, het verbond van Duitse handelaren dat handelssteden aan de Oostzee en de Noordzee verenigde. Dat verklaart meteen waarom u in de oude straten soms het gevoel hebt dat u in Noord-Duitsland bent.

Op naar de 'Swedish Grace'

In de 19de eeuw maakten moderne uitvindingen, zoals de stoommachine en het dynamiet, de weg vrij voor de industriële revolutie, en dus ook voor de welvaart. Die uit zich in de rijke panden aan de boulevard Strandvägen. In het begin van de 20ste eeuw telde Stockholm al 300.000 inwoners en namen de voorsteden stilaan vorm aan. Dat was ook een keerpunt voor Stockholm. In die dagen ontstond

immers een nieuwe stijl, bekend als **Swedish Grace**, die zowel de industriële vormgeving als de architectuur zou beïnvloeden. De nieuwe stijl, een lichtvoetig, niet dogmatisch classicisme, wortelde in het rationalisme van de 18de eeuw. Architecten en handwerkers werkten samen op het gebied van hout, textiel en metaal. Elk detail was van belang, van de hal tot het balkon, van de liftdeur tot de deurknop, en dat gold ook voor het vaatwerk op de luxueuze passagiersschepen. De in 1916 gebouwde **Liljevalchs Konsthall** (📍 blz. 72) is een mooi voorbeeld, net als het **Konserthuset** (📍 blz. 47), uit 1926, en de **Stadsbibliothek**, die in 1928 werd ingewijd en wereldwijd bekend is. In het interbellum volgde, parallel aan de sociaaldemocratische ontwikkeling van Zweden, de explosieve doorbraak van de 'funkis'-stijl, die aan de basis zou liggen van veel compacte, door-dachte woonruimtes.

Nu is Stockholm een **groene hoofdstad** met bijna 920.000 inwoners en trots op een stedelijke levensstijl met veel aandacht voor het milieu. De ecowijk **Hammarby Sjöstad** (📍 kadertekst blz. 78), in het zuidoosten van de hoofdstad, vormt hiervan het sprekende bewijs en geldt wereldwijd als referentie voor ecologisch verantwoord wonen.

Vertaling	Erik Ros
Omslagontwerp	Keppie & Keppie
Omslagfoto	Antony Mc Aulay/Shutterstock.com
Foto's achterplat	van links naar rechts: fotoVoyager/Getty Images Plus - mikdam/Getty Images Plus - Stockholm MediaBank
Ontwerp binnenwerk	Keppie & Keppie
Oorspronkelijke titel	Le Guide Vert Stockholm Week&Go
Oorspronkelijke uitgever	Michelin, Parijs
Directie	Philippe Orain
Uitgevers	Lucie Fontaine (Michelin), Lieven Defour (Lannoo)
Redactie	Guylaine Idoux, Maura Marca, Elisabeth Morris, Pierre Plantier, Olivier Truc, Grațiela-Camelia Gheorghiu
Cartografie	Theodor Cepraga, Costina-Ionela Lungu, Ionela Aura Mardari, Denis Rasse
	Stadskaarten: © MICHELIN en © 2006-2014 TomTom. All rights reserved. This material is proprietary and the subject of copyright protection, database right protection and other intellectual property rights owned by TomTom or its suppliers. The use of this material is subject to the terms of a license agreement. Any unauthorized copying or disclosure of this material will lead to criminal and civil liabilities.
Met dank aan	Didier Broussard, Marie Simonet, Julie Subtil, Bogdan Gheorghiu, Cristian Catona, Herve Dubois, Pascal Grougon, Veronique Aissani, Carole Diascorn

© Cartografie: Michelin

© Nederlandse tekst: Uitgeverij Lannoo, nv, Tielt, 2023

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internetadressen...) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld. Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.

Contactadres	De Groene Reisgids Uitgeverij Lannoo Kasteelstraat 97 B-8700 Tielt degroenereisgids@lannoo.be	De Groene Reisgids Uitgeverij Terra Lannoo bv Papiermolen 14-24 3994 DK Houten degroenereisgids@lannoo.nl
---------------------	---	---

www.lannoo.com

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

D/2023/45/377 - NUR 512 - ISBN 978-94-014-8911-9